

UDK: 005.334:368

POSLOVNA EKONOMIJA
BUSINESS ECONOMICS

Godina XII

Stručni rad

Broj 1

Str 127 – 139

doi: 10.5937/poseko13-17812

Prof. dr Jova Miloradić,¹ vanredni profesor

Univerzitet Edukons, Sremska Kamenica – Novi Sad,
Fakultet poslovne ekonomije

MSc Bojana Vasić,² sardnik u nastavi

Univerzitet Edukons, Sremska Kamenica – Novi Sad,
Fakultet za studije bezbednosti

PRIVREDNI ZNAČAJ OSIGURANJA KROZ PROCES UPRAVLJANJA RIZICIMA

SAŽETAK: Autor je u ovom radu na osnovu teorije iz oblasti osiguranja i ličnog iskustva iz prakse, analizirao privredni značaj osiguranja kroz proces upravljanja rizikom. Osiguranje posmatrano kao privredna delatnost omogućava sistemsku zaštitu od rizika. Rizičnost kao osobina pojedinih događaja, može naneti štetu ili veliki gubitak kako pravnim tako i fizičkim licima. Donošenje odluke o upravljanju rizicima zavisi od stepena informisanosti i razumevanja prirode rizika, njihovih uzroka i posledica. Kada se dođe do saznanja o izloženosti raznim vrstama rizika neophodno je preduzeti aktivnosti i korake upravljanja istim.

Ključne reči: analiza, privreda, osiguranje, rizik, upravljanje.

1 jova.miloradic@gmail.com

2 bvasic01@gmail.com

UVOD

Savremeno poslovanje sve je neizvesnije i dinamičnije.³ U isto vreme predmet osiguranja su vrednosti koje su sve veće (basnoslovno skupe poslovno-stambene zgrade sa velikim brojem spratova, petrohemijski kompleksi, ili ogromna industrijska postojenja za proizvodnju nuklearne energije). To je sve razlog zašto su visine odšteta sve veće i veće.

Klimatske promene, prouzrokovane promenama u ozonskom omotaču uzrokuju katastrofalne štete poput cunamija, oluje i suše.⁴ Finansijske posledice takvih dešavanja, u principu, a i po pravilu se prebacuju na izmirenje, velikom broju osiguranika. Kao primer, možemo navesti fizičko lice koje osigurava svoj stan od požara, jer zna da je požarni rizik u njegovom slučaju mali, te ga se plaši, pretpostavljajući da bi krajnji ishodi bili veliki, pa je spreman da plati osiguranje svoje imovine od požara i nekih drugih opasnosti.

Primenom računa verovatnoće danas, postoji velika mogućnost predviđanja, kod koliko će se osiguranika u kom vremenu ostvariti rizik, te kakva će biti njegova krajnja instanca, odnosno štetne posledice.

Predmet naučnog istraživanja ovog rada jeste uspostavljanje kvalitetnog upravljanja rizicima, kao instrumenta savremenog uspešnog poslovanja. Ovakvu tvrdnju možemo i argumentovano potkrepiti, jer je savremeno poslovanje protkano ekonomskim turbulencijama, krizama i brojnim rizicima.

S obzirom na predmet i ciljeve rada, hipoteze ovog istraživanja bi bile sledeće:

H1: Najrasprostranjenija metoda upravljanja rizikom je upravo osiguranje.

H2: Rizik je gubitak materijalne ili nematerijalne prirode.

H3: Najbolja afirmacija politike upravljanja rizicima je kroz proces identifikovanja, merenja, praćenja, kontrolu i izveštavanje o svim rizicima.

ZADACI OSIGURANJA I PRIVREDNI ZNAČAJ

Brojne su definicije osiguranja a takođe su brojne i teorije o ulozi osiguranja. Sve one bi se mogle sublimirati u direktnu i indirektnu zaštitu prvenstveno ekonomske prirode, kako ljudi, tako i njihove imovine, odnosno svega onog što poseduju, a ima realnu vrednost. Pored ovih primarnih treba istaći i one druge, ne manje važne, a to su privredno-finansijsko-razvojna, te

³ predmet.singidunum.ac.rs/pluginfile.php/1411/mod.../0/REOSIGURANJE.ppt

⁴ predmet.singidunum.ac.rs/pluginfile.php/1411/mod.../0/REOSIGURANJE.ppt

ekonomsko-socijalna uloga koja osiguravajuću industriju itekako razlikuje od srodnih finansijskih delatnosti.⁵

Upravo suštinske potrebe svake države, nameću osiguranju imperativne ozbiljnosti, visoko profesionalnih stručnosti, kao i stručnih napora ka sveopštem napretku, od individualnog, do države i društva u celosti.

Korišćenje izraza osiguranje ili osiguravajuća zaštita ima u upotrebi nekoliko značenja:⁶

- U početnom obliku, podrazumeva se uslužna delatnost, koja pruža zaštitu pojedincu i vrednostima u njegovom posedu od eventualnih slučajnih nastanaka štetnih događaja.
- Termin osiguranje, takođe definiše i zaključeni ugovor o osiguranju.
- U isto vreme pojam osiguranja je i osiguravajuće društvo, odnosno uži deo osiguravajuće industrije.
- Neraskidiv pojam od osiguravajuće zaštite je i gornja margina isplate odšteta, tj. osigurana suma.

Treba napomenuti da su svi oblici i vidovi osiguranja, neraskidivo povezani u jednu veoma važnu celinu u reprodukcijom procesu svake savremene ekonomije. Upravo ta slobodna novčana sredstva, kojima raspolažu osiguravajuće kuće, a koja su samo posledica suštine osiguranja da štete ne nastaju u isto vreme na istom mestu i odjednom kod svih ugovarača osiguranja, predstavljaju osnovni ulog svakog reprodukcijom lanca. Istovremeno pravne norme, kroz pravni vid osiguravajuće delatnosti strogo kontrolišu uređuju i ograničavaju ulaganja privremeno slobodnih sredstava osiguranja.⁷

Pomoću aktuarske matematike uređuje se funkcionisanje tehničkog aspekta, kao i uređenje i rad stručnih segmenata, kroz dimenzionisanje izravnavanje u vremenskim i prostornim dimenzijama.⁸

Kao što se iz prethodnog dela može se konstatovati da osiguranje ima tri funkcije:

- Zaštitu imovine i lica, kao primarnu funkciju,
- Akumuliranje finansijskih uplata (finansijska funkcija),

⁵ <http://studenti.rs/skripte/pravo/pojam-osiguranja>

⁶ <http://studenti.rs/skripte/pravo/pojam-osiguranja>

⁷ sites.google.com

⁸ Miloradić, J., Osiguranje, Fakultet za uslužni biznis, Sremska Kamenica, 2006, str. 4.

- U osiguranju lica posebno je prisutna težnja za očuvanjem ne samo sigurne sadašnjosti, već posebno zbrinjavanje svih osnovnih potreba u budućnosti (socijalna funkcija)⁹ kao sekundarne funkcije.

Očuvanje i zaštita postojećih resursa je svakako najvažnija funkcija osiguranja, a to znači da su druge dve sekundarne funkcije izvedene iz nje. Očuvanje resursa odvija se na dva načina: neposredno i posredno.¹⁰ Neposredno čuvanje se sastoji u sprečavanju odnosno prevenciji nastajanja potencijalne štete. U ovom slučaju reč je o veoma značajnom zadatku osiguranja kroz preventivno delovanje pre nastaka osiguranog slučaja a radi sprečavanja budućih šteta.

Na posredan način, osiguranje štiti vrednosti nadoknađivanjem odšteta, odnosno isplatama kod osiguranja lica – osiguranih suma, a u imovinskim osiguranjima – sumom osiguranja. S obzirom na ovu osnovnu delatnost osiguranja, funkcije savremenog osiguranja se ne ograničavaju samo na to da se nadoknađuje šteta, već se ono danas prevashodno orijentiše ka predupređivanju eventualne štete, kao i na preduzimanju postupaka za pomoć i zaštitu, odnosno smanjenje visine štete, koja je već nastupila.

Osiguranje je institucija koja ekonomski obezbeđuje osiguranika (fizička i pravna lica) ali i pruža im ekonomsku zaštitu od štetnih događaja, koja nastupaju nastankom osiguranih slučajeva. Osnovna referenca osiguravajuće kompanije, je isplata odštetnih zahteva. Posredna zaštita kao funkcija osiguranja ispoljava se naknadom nastalih šteta.¹¹

Što je razvijenija delatnost osiguranja, razvijenija je i svest svih pravnih i fizičkih lica o potrebi osiguranja, a posebno je bitan i sam rezultat osiguravajuće zaštite, koja u finansijskom smislu, „pomaže” državi. U nekim slučajevima kroz razne subvencije, država potpomaže privredi i pojedincima, umanjujući visinu premije na zaključena osiguranja. Savremena država, raznim merama, podstiče prosperitet i stabilnost osiguravajuće industrije kao jakog sopstvenog oslonca.

Kao što je poznato, brojne su vrste osiguranja i oblici organizovanja osiguravajućih kompanija, a sve one su usvojile neke suštinske principe:

- Postojanje veza između ugovarača osiguranja i oštećenog, odnosno *korisnika osiguranja*, ako se gubitak dogodi). Razlozi za postojanje ovog pravila, ili principa su, da osiguravajuća društva ne žele pojedince koji će kupovati polise osiguranja kao način kockanja.¹²

⁹ Marović, B., Avdalović, V., *Osiguranje i upravljanje rizikom*, Birografika, Subotica, 2005, str. 22.

¹⁰ Master rad Ljubica Kuljić, dostupno na <https://www.scribd.com/doc/23132897/Master-1>

¹¹ Master rad Ljubica Kuljić, dostupno na <https://www.scribd.com/doc/23132897/Master-1>

¹² www.ef.uns.ac.rs

- U cilju što efikasnijeg poslovnog odnosa, tok informacija u smeru ugovarač osiguranja – osiguravajuća kompanija, mora biti vrlo precizan i permanentan. Ugovarač mora prezentovati, odnosno dostaviti na uvid osiguravajućoj kući potpune, relevantne podatke.
- Ugovarač osiguranja u ovom odnosu ne sme unapred da računa na dobit, to jest ne može da stiče ekstra dobit, kao rezultat isplate odšteta.
- Ako neka treća strana sankcioniše osiguraniku izgubljeno (materijalna ili nematerijalna vrednost), osiguravajuća kompanija je u obavezi da za taj iznos smanji iznos dotične štete.
- Da bi se mogla uraditi polisa osiguranja, svi relevantni pokazatelji moraju se kvantitativno definisati, da bi tako mogao biti izražen i osigurani slučaj, odnosno eventualna šteta.
- Osiguravajuća kompanija je osposobljena i stručna kod utvrđivanja nastanka eventualnih gubitaka koji se u budućnosti mogu dogoditi.¹³

U osiguranju kao specifičnoj finansijskoj branši, važe posebni principi, drugačiji nego bilo gde drugde (npr. bankarstvu, trgovini itd.). Osiguranje kao nauka primenjena u svakodnevnoj praksi, ima svoju posebnu radnu metodologiju. Neophodno je upravo postojanje simbioze između metodologije i sva tri elementa osiguranja, jer bez bilo kog od njih, osiguravajuća industrija ne bi postojala.

POJAM RIZIKA I UPRAVLJANJE RIZIKOM U OSIGURANJU

Početni element osiguranja, bez kog ni samo osiguranje ne bi postojalo je potencijalna neizvesnost. Pod njom se podrazumeva „nastupanje jednog ekonomski štetnog događaja”.¹⁴ Ovo bi bila najpribližnija i najopštija definicija rizika. Dakle, rizik je samo događaj koji dovodi do isplate naknade nastale štete, pokrivena uslovima, odnosno polisom osiguranja. Naime, ovde je primaran štetni događaj, koji bi eventualno mogao da ugrozi predmet osiguranja, u kvalitativnom i kvantitativnom pogledu.

Sa teorijskog stanovišta, rizik nije najpreciznije definisan, već se pod njim podrazumeva: nepoznanica u izvesnosti dešavanja krajnjeg ishodišta nekog događaja, a u slučaju više potencijalnih mogućnosti i osiguranih osoba ili stvari.

¹³ Frederic, S. Mishkin, Stanley, G. Eakins, (2003). Financial Markets and Institutions, Addison Wesley, New York, str. 521.

¹⁴ Marović, B., Avdalović, V. Osiguranje i upravljanje rizikom, Birografika, Subotica, 2005, str. 45.

U oblasti osiguranja, rizik se može analizirati sa više stanovišta, a jedno od njih je posmatranje rizika sa stanovišta osiguranika, sa stanovišta prava i obaveza u ugovoru i sa stanovišta osiguravača.

Postojanje rizika podrazumeva i određene atribute:¹⁵

- a) ne sme biti nemoguć,
- b) njegov krajnji rezultat je šteta,
- c) ne sme biti neizvestan,
- d) u nastajanju ne sme postojati namera.

Pod rizikom se najčešće podrazumeva izloženost neizvesnošću. Izloženost neizvesnošću podrazumeva postojanje materijalnih posledica.

Rizik se određuje statističkim metodama, ali i na osnovu procene stručnjaka za rizik.

Neki rizici se povećavaju, a javljaju se i novi, na primer šteta od azbesta, čija je upotreba zabranjena, ali su posledice dugotrajne.

Vrste rizika u osiguranju veoma su brojne. Rizici su po težini veoma različiti, te je i cena – premija rizika različita, što opet uslovljava da li će premijske stope osiguranja biti veće ili manje. Visina premije zavisi od mnoštva faktora, a što je regulisano uslovima osiguranja, odnosno tarifama premija određene vrste osiguranja, odnosno osiguravajućeg pokrića.

Rizici se mogu deliti prema različitim svojstvima:

– **Prema mogućnosti uticaja čoveka na njihovo ispoljavanje:**

1. Subjektivni (u slučaju kada čovek utiče) – može se sprečiti, ali i dovesti do ostvarenja rizika;

2. Objektivni (bez uticaja čoveka) – ostvaruju se bez ikakvog čovekovog uticaja ili volje.

– **Prema postojanosti svojstava rizika:**

1. Stalni – izgledi za ostvarivanje rizika ostaju stalni tokom čitavog trajanja osiguranja (npr. požar);

2. Promenljivi – menjaju se izgledi (npr. epidemija, vozila).

– **Postoji podela na čiste** (moguć je nastanak gubitka, ali ne i dobitka, odnosno zarade) **i špekulativne** (postojanje mogućnosti oba elementa i gubitka i dobitka).

– **Prema opštosti ispoljavanja rizika:**

1. Opšti – pogađaju veliki deo privrede, to jest države i društva;

2. Pojedinačni – utiču na pojedine subjekte, tako da oni do izvesne mere mogu da ih kontrolišu, što ostavlja veći broj mogućnosti tokom organizovanja procesa upravljanja rizicima.

¹⁵ fedorani.ni .ac.rs

– **Prema raspodeljivosti:**

1. Raspodeljivi – dešavaju se na pojedinim mestima i samo kod pojedinih pravnih i fizičkih lica;

2. Neraspodeljivi – ne mogu biti rašireni na celu zajednicu rizika, jer pogađaju veliki broj subjekata na istovetan način.

– **Prema merljivosti:**

1. Merljivi i

2. Nemerljivi.

Rizici su merljivi jedino u okviru zajednice, a nikako samo kod pojedinaca. Posebna obeležja nemerljivih rizika je njihova potpuna neizvesnost.

Rizik osiguranja (underwriting riska)

Rizici u osiguranju su brojni. Prema prof. Kočović i saradnicima, rizik osiguranja može biti:¹⁶

1. neadekvatno utvrđena premije osiguranja;
2. neadekvatna procena rizika koji se preuzima;
3. neadekvatno određeni nivoa samopridržaja;
4. neusklađene i ekonomski štetne tarifne politike društva u vezi sa disperzijom rizika;
5. neodgovarajući opšti, posebni i dopunski uslovi osiguranja;
6. neadekvatno obezbeđenje svih tehničkih rezervi društva;
7. ostali rizici koji zavise od delatnosti društva.

Na pojedine vrste rizike osiguravajuća kompanija uglavnom utiče primenom principa savremenog poslovanja,¹⁷ ali i prilagodljivošću odnosno visoko frekventnim usponima i padovima tržišnog okruženja. Međutim, treba napomenuti da ima i onih rizika koji su van uticaja osiguravajuće kompanije a i rizika na koje je njihov uticaj samo parcijalan. Osiguravajuće kuće primenjuju različite politike, strategije, tehnike i instrumente za upravljanje rizikom.

¹⁶ predmet.singidunum.ac.rs/pluginfile.php/1469/mod.../1/URO%20vežbe%203.pdf.

¹⁷ Menadžment rizicima u osiguranju primenom AHP metode, Gajović, V. i dr. Dostupno na scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0040-2176/2014/0040-21761404687G.pdf.

Slika 1 – Ukupna izloženost rizicima osiguravajućih društava¹⁸

Izvor: Marović, B., Njegomir V. – risk menadžment u osiguranju i pravci razvoja, ppt verzija – dostupno na www.sors.ba

Upravljanje rizicima u osiguranju

Upravljanja rizikom može suštinski biti objašnjeno težnjom da se rizik pretvori iz stanja nepoznanice i vremenske neodređenosti, u stanje razumevanja, odnosno mogućnosti blagovremenog delovanja.

Kako bi se preventivno delovalo, neophodno je odraditi svestranu analizu svih pojedinačnih rizika.

Većina autora uglavnom je saglasna da faze u sistematskom procesu upravljanja rizikom obuhvataju sledeće:¹⁹

1. Identifikaciju rizika,
2. Analizu rizika,
3. Procenu rizika,
4. Izbor metode i instrumenata za upravljanje rizikom,
5. Primena izabrane metode i njena procena i ponovno ispitivanje.

Nakon što se rizici identifikuju i analiziraju, potrebno ih je pristupiti njihovoj merljivosti.

Mnoštvo je različitih metoda upotrebljava se za za analizu i procenu rizika. Koja će se metoda primeniti zavisi od brojnih faktora, a neki od njih

¹⁸ Marović, B. , Njegomir, V. – risk menadžment u osiguranju i pravci razvoja, ppt verzija – dostupno na www.sors.ba.

¹⁹ <https://singipedia.singidunum.ac.rs/preuzmi/40833-upravljanje-rizicima-i-.../793>

su: veličina, bonitet i karakteristike osiguravajuće kuće, potrebno raspoloživo vreme za analizu, visina troškova primene određene metode, kadrovski, materijalni i tehnički resursi i sl.

U upravljanju rizicima najčešća je podela metoda za ocenu rizika na:

1. kvalitativne,
2. polukvalitativne i
3. kvantitativne.

Za kvalitativnim metodama se poseže kada su za procenu rizika dostupni isključivo nenumerički podaci i formiraju se na bazi teorije skupova i logike. Ovim metodama procenjivanje rizika se vrši veoma uopšteno, na primer „veliki rizik”, „umereni rizik” i sl. **Kvantitativne metode** se zasnivaju na podacima iz prošlosti, odnosno na onom što se već dogodilo.

Najčešće primenjena metoda za procenu rizika koju osiguravači koriste je metoda Analitički hijerarhijski proces – AHP (engl. Analytic Hierarchy Process), koju je razvio Saaty.²⁰ Ova metoda se primenjuje u uslovima kada je teško izvršiti preciznu statističku procenu rizika. Suština metode je na analitici, koja olakšava proces donošenja odluka i olakšava sam proces upravljanja rizicima.

U praksi su brojni primeri koji ukazuju na to da je svaki potez u osiguravajućoj kući povezan sa ozbiljnom procenom rizika:

Vodeći se regulatornom Odlukom Narodne banke Srbije o sistemu internih kontrola i upravljanju rizicima u poslovanju osiguravajućih društava, osiguravajuće kompanije u Srbiji interno su donele metodologije i okvire za upravljanje rizicima i okvir za uspostavljanje sistema internih kontrola i povezanost okvira za upravljanje rizicima sa okvirom sistema internih kontrola u okviru koga je definisan generalni portfolio rizika.

Primarni rizik kojem su kompanije za osiguranje izložene po ugovorima o osiguranju, je rizik da stvarne štete i naknade, ili vreme njihovog nastanka, budu različite od očekivanih. Na ovo utiču učestalost i veličina šteta, stvarne isplate naknada. Primarni cilj osiguravajuće kompanije je da osigura rezerve koje će biti dovoljne za pokriće ovih obaveza.

Politika upravljanja rizikom osiguranja osiguravajućeg društva, ima za svrhu kontinuirano praćenje izloženosti kompanije riziku osiguranja, sa ciljem da identifikuje, procenjuje i meri rizike u poslovima osiguranja kojima je ona izložena i da upravlja tim rizicima na način koji će obezbediti trajno održavanje stepena izloženosti rizicima na nivou koji neće ugroziti imovinu i poslovanje. Svakako je potrebno obezbediti zaštitu interesa osiguranika,

²⁰ Menadžment rizicima u osiguranju primenom AHP metode, Gajović V. i dr., dostupno na scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0040-2176/2014/0040_21761404687G.pdf

korisnika osiguranja, trećih oštećenih lica i drugih poverilaca u skladu sa zakonskom regulativom primenljivom za osiguravajuća društva. Osnovni prioritet upravljanja rizikom osiguranja je smanjenje mogućnosti nastanka gubitaka. Ciljevi podrazumevaju usaglašenost sa regulativom, smanjenje mogućnosti neadekvatnog ponašanja i nepoštovanje pravila struke.

U procesima upravljanja rizikom u osiguranju, osiguravajuća kompanija primenjuje sledeće metode:

- metod zadržavanja rizika do nivoa maksimalnog samopridržaja,
- metod prenosa (transfera viška rizika u saosiguranje/reosiguranje),
- metod izbegavanja rizika – smanjenje ili izbegavanje preuzimanja u osiguranje određene vrste rizika,
- metod diversifikacije portfelja osiguranja i
- metod interne redukcije rizika (razvoj informacionih sistema, razvoj tehničkih sistema podrške, standardizacija procene šteta)

Kompanija prati pokazatelje ispunjenosti ovih zahteva na nedeljnom i mesečnom nivou.

Primenjujući metodu prenosa, na osnovu maksimalnog samopridržaja u svakoj vrsti osiguranja koja predstavlja gornju granicu zadržavanja rizika, osiguravajuća kompanija saosigurava ili reosigurava višak rizika kroz ugovore o saosiguranju ili reosiguranju. Viškovi rizika za pojedinačni rizik, grupu rizika, deo ili ukupni portfelj određene vrste osiguranja određuju se na osnovu utvrđenog iznosa maksimalno moguće štete. Za sve rizike prenete u reosiguranje osiguravač procenjuje maksimalno moguću štetu.

U svom poslovanju osiguravajuće kompanije suočene su sa kategorijom *Finansijskih rizika*, kojima su izložene i obuhvataju: kreditni rizik, rizik likvidnosti i tržišni rizik (rizik promene deviznog kursa, kamatni rizik, i rizik promene cena).

Kreditni rizik je rizik da će jedna strana finansijskog instrumenta prouzrokovati finansijski gubitak drugoj strani tako što neće izmiriti svoje obaveze.

Najveći problem sa kojim se osiguravač pri tome susreće jeste nezadovoljavajući bonitet osiguranika. Takav bonitet osiguranika dovodi do rasta potraživanja, što se negativno odražava na finansijski rezultat. Na osnovu detaljne finansijske analize osiguranika procenjuje se sposobnost dužnika da izmiruje svoje obaveze i na osnovu toga donosi odluka o obnovi osiguranja.

Prilikom upravljanja kreditnim rizikom koji proizlazi iz plasmana, analizira se bonitet pojedinih izdavalaca hartija od vrednosti i nastoji da se u plasmanima nalaze hartije od vrednosti izdavalaca sa visokim kreditnim rejtingom. Kontinuirano se prate ponuda i analiza sigurnosti ulaganja po bankama, odnosno vodi se računa o bonitetu banaka i uz obezbeđenje disperzije deponovanja po bankama.

Rizik likvidnosti definiše se kao rizik da će osiguravajuća kompanija imati poteškoća u izmirivanju obaveza, vezanih za obaveze koje se isplaćuju u novcu ili nekom drugom finansijskom sredstvu.

Likvidnost osiguravajuće kompanije zavisi od strukture bilansa stanja, odnosno usklađivanja priliva i odliva njegovih resursa, s obzirom da je izloženo dnevnim zahtevima za korišćenje sredstava od strane komitenata.

Tržišni rizik, je rizik promene vrednosti budućih novčanih tokova finansijskog instrumenta usled promena u kamatnim stopama, cenama finansijskih instrumenata i promeni deviznog kursa. Tržišni rizik sadrži tri vrste rizika: rizik promena deviznih kurseva, rizik promena kamatnih stopa i rizik promene tržišnih cena.

ZAKLJUČAK

U osiguranju, pojam rizika podrazumeva osigurani rizik od određenih mogućih opasnosti. Naime, najslobodnije interpretirano, osiguravajuća kuća prodaje osiguraniku njegov rizik, te nosi taj rizik određeni vremenski period i za njega naplaćuje premiju osiguranja. Osiguravači, klasifikujući rizike, veoma ozbiljno pristupaju njihovom odabiru, uz veoma veliku budnost u njihovom prihvatanju ili odbijanju. Ono što je danas sve izvesnije i primenljivije u praksi, je da osiguranje postaje važan segment u upravljanju rizicima svake organizacije. U stvari, saznanja o rizicima formirana kroz primenu osiguranja, postaju neka vrsta pravila ponašanja i za ostala saznanja iz domena upravljanja rizicima.

Na osnovu svega iznetog zaključujemo da su sve polazne hipoteze potvrđene i potkrepljenje teorijom, jer rizik je osnovni nukleus, osnovna pretpostavka, bez čega osiguravajuća delatnost ne bi mogla postojati.

Neraskidiv spoj rizika sa opasnosti, prisutan je u svakom segmentu osiguranja, jer proučavanjem osiguranja, timovi koji se bave upravljanjem rizicima, osposobljavaju se praktično i teorijski za svakodnevnu delatnost u ovoj oblasti.

Upravljanje rizikom, može se definisati kao vođenje krajnje ozbiljnog komandovanja u ostvarivanju odluka, što kao krajnji efekat ima smanjenje troškova koji proističu iz njih.

Osiguranje je samo jedan od veoma važnih metoda kojim se može upravljati rizicima, a svakako da preventivna uloga osiguravajuće struke, isti eliminiše.

SUMMARY

ECONOMIC ASSESSMENT OF INSURANCE THROUGH THE PROCESS OF RISK MANAGEMENT

In this work paper, the author describes the economic importance of insurance through the risk management process based on the theory of insurance. Insurance seen as an economic activity to systemic risk protection. Risk as a feature of certain events may cause damage or a great loss to both private and corporate clients. Decision making on risk management depends on the level of information and understanding of the nature of the risks, their causes and consequences. When there is knowledge about exposure to various types of risks, it is necessary to undertake activities and steps of managing them.

Key words: analysis, economy, insurance, risk, management.

LITERATURA

1. Andrijašević, S., Petranović V. (1999), *Ekonomika osiguranja*, Alfa, Zagreb.
2. Andrijanić, I. i Klasić, K. (2002), *Tehnika osiguranja i reosiguranja*, Zagreb.
3. Balaban, M. (2008), *Osiguranje u savremenom svetu*, samostalno izdanje autora, Novi Sad, 2008.
4. Frederic, S. Mishkin, Stanley, G. E. (2003), *Financial Markets and Institutions*, Addison Wesley, New York.
5. Fusek, G. (2005), Upravljanje rizikom u osiguranju, *Časopis svijet osiguranja*, Zagreb.
6. Kočović, J., Šulejić, P. (2002), *Osiguranje*, Ekonomski fakultet, Beograd.
7. Jeremić, Lj. (2012), *Ekonomika osiguranja*, Univerzitet Singidunum, Beograd.
8. Ljutić, B. (2000), Menadžment rizika i osiguranje, *Poslovna politika*, godina 29, br. 6, Beograd.
9. Marović, B., Avdalović V. (2005), *Osiguranje i upravljanje rizikom*, Birografika, Subotica.
10. Marović, B., Kuzmanović, B. i Njegomir, V. (2009), *Osnovi osiguranja i reosiguranje*, Princip Press, Beograd – risk menadžment u osiguranju i pravci razvoja, ppt verzija – dostupno na www.sors.ba, (pristup: maj, 2018).
11. Miloradić, J. (2006), *Osiguranje*, Fakultet za uslužni biznis Sremska Kamenica.
12. Miloradić, J. (2010), *Ekonomika osiguranja*, Partenon, Beograd.

13. Redja, E. George (1995), *Principles of risk management and insurance*, Harper Collins College Publishers, New York.
14. Saaty, T. L. (1980), *The Analytic Hierarchy Process*, McGraw-Hill, New York.
15. Veličković, M. (2012), master rad, Upravljanje rizicima u finansijskim institucijama sa osvrtom na poslovanje osiguravajućih kompanija, Univerzitet Educons, Sremska Kamenica.
16. Vujović, R. (2009), *Upravljanje rizicima i osiguranje*, Univerzitet Singidunum, Beograd.
17. <http://studenti.rs/skripte/pravo/pojam-osiguranja>, pristup 30. 05. 2018.
18. [Predmet.singidunum.ac.rs/pluginfile.php/1411/mod.../0/REOSIGURANJE.ppt](http://predmet.singidunum.ac.rs/pluginfile.php/1411/mod.../0/REOSIGURANJE.ppt), pristup 30. 05. 2018.
19. Sites. google.com, pristup 30. 05. 2018.
20. Master rad Ljubica Kuljić, dostupno na <https://www.scribd.com/doc/23132897/Master-1>, pristup 30. 05. 2018.
21. www.ef.uns.ac.rs, pristup 30. 05. 2018.
22. fedorani.ni.ac.rs, pristup 30. 05. 2018.
23. predmet.singidunum.ac.rs/pluginfile.php/1469/mod.../1/URO%20vežbe%203.pd, pristup 30. 05. 2018.
24. Menadžment rizicima u osiguranju primenom AHP metode, Gajović V. i dr., dostupno na scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0040-2176/2014/0040-21761404687G.pdf, pristup 30. 05. 2018.
25. <https://singipedia.singidunum.ac.rs/preuzmi/40833-upravljanje-rizicima-i.../793>, pristup 30. 05. 2018.

Ovaj rad je primljen **05.04.2018.**, a na sastanku redakcije časopisa prihvaćen za štampu **27.06.2018.** godine.